SOCIAAL-ECONOMISCHE
RAAD

Commissie Europese
Economische Integratie

STRIKT VERTROUWELIJK

Advies
inzake de bepalingen voor de landbouw in het verdrag tot instelling van een gemeenschappelijke markt.

I. Inleiding

De Commissie heeft aan haar beraadslagingen ten grondslag gelegd de beschouwingen over de landbouw in het Rapport-Spaak (blz.44/52), de op de landbouw betrekking hebbende artikelen van het Projet d'articles (artt.36/39 ter), alsmede de inlichtingen, die zij over het verloop van de behandeling van die artikelen ter conferentie heeft ontvangen.

II. Samenvatting van de voorstellen t.a.v. de landbouw, neergelegd in het Rapport-Spaak en het Projet

Ter inleiding volgt hier een korte - niet op volledigheid aanspraak makende - samenvatting van de gedachtengang van het Rapport-Spaak op het stuk van de landbouw. Deze gedachtengang is grotendeels terug te vinden in de artikelen van het Projet, waarnaar telkens zal worden verwezen.

Het Rapport-Spaak stelt voorop, dat de instelling van een gemeenschappelijke markt noodzakelijkerwijze ook de landbouw moet omvatten, en wel op de volgende gronden:

a. de landbouw is bij uitstek een sector, waarin de door een gemeenschappelijke markt geschapen mogelijkheden voor specialisatie zowel voor de producenten als de consumenten zeer gunstige gevolgen zal kunnen hebben;
b. het insluiten van de landbouw is een voorwaarde voor een evenwichtige ontwikkeling van het ruilverkeer tussen de deelnemende landen.

Aan Hunne Excellenties de Ministers
van Buitenlandse Zaken,
van Economische Zaken, en
van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

S.E.nr.7489.

© NA, 2.05.118, Buitenlandse Zaken, Blok 2, 1955-1964 (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 18780
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/S01123

Als gevolg van bijzondere aspecten van de landbouw kennen de meeste landen in deze sector een vergaand overheidsingrijpen. Bovendien zijn er grote verschillen in produktiviteit. Niet alleen van land tot land, doch dikwijls ook binnen de landen. Hieruit vloeit voort:

a. Bij het wegruimen van de belemmeringen voor het onderlinge ruilverkeer van agrarische produkten kan niet (zoals bij de andere goederen) worden volstaan met de afschaffing van contingenten en douanerechten. Men stuit hier ook op andere het internationale ruilverkeer belemmerende maatregelen (aankoopmonopolies van openbare of semi-openbare lichamen, invoerkalenders, enz.), alsmede op - voor verschillende reeksen van produkten geldende - nationale reglementeringen van de binnenlandse markten.
b. De thans aan de organisatie van de markten van bepaalde produkten ten grondslag liggende oorzaken zullen ook in de toekomst een organisatie nodig kunnen maken, die dan echter gemeenschappelijk moet zijn. Voor de landbouwsector moet derhalve ook in het treffen van bepaalde gemeenschappelijke stabiliserende maatregelen worden voorzien.

Het Rapport-Spaak schetst dan de gang van zaken gedurende de overgangsperiode, gedurende welke een gemeenschappelijke landbouwpolitiek zal moeten worden ontwikkeld, en de hoofdlijnen van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek van het "régime final".

De grondregel van de overgangsperiode is, dat aan het eind daarvan niet langer afzonderlijke, van staat tot staat verschillende, reglementeringen zullen kunnen bestaan. Men zal de bestaande reglementeringen aan een onderzoek moeten onderwerpen, waarbij bewezen zal moeten worden dat zij niet restrictiever zijn dan met het oog op door het verdrag aanvaarde doeleinden nodig is. Geleidelijk moeten de regelingen òf verdwijnen, òf plaats maken voor een gemeenschappelijk regime (zie artt.37, derde lid, eerste volzin, en zesde lid, en 39, derde lid, Projet).

De invoerrechten en contingenten in het onderlinge verkeer moeten worden gereduceerd en afgeschaft volgens de algemene, op alle goederen betrekking hebbende, procedure. Ook vallen de landbouw- en voedselvoorzieningsprodukten onder de algemene regelen voor de totstandkoming van het buitentarief. Intussen zal (art.39, tweede lid, Projet) voor bepaalde produkten een, geleidelijk weer af te schaffen, speciale methode moeten worden toegepast, nl. van invoerverboden, die in werking treden, wanneer de prijs van het produkt op een nationale markt beneden een bepaald als minimum gesteld niveau daalt.

Gedurende de overgangsperiode zal een beperkt aantal produkten moeten worden aangewezen, waarvoor in het régime final een organisatie van de markt zal worden getroffen. Criteria voor de keuze dezer produkten liggen in het bijzondere karakter der daarbij rijzende problemen en in hun betekenis voor het agrarische inkomen. Voor zodanige produkten moet worden ingesteld een "mécanisme stabilisateur" (Projet, art.38, eerste lid, tweede lid, en tweede volzin derde lid). Voor het bijzondere geval dat een economie zeer klein en eenzijdig is (Luxemburg) zouden zonodig nog ter aanvulling van de mécanismes stabilisateurs bijzondere voorzieningen kunnen worden getroffen (Projet, art.39 ter).

Voor de produkten, waarvoor geen uitzonderingsregime op de algemene regeling van de gemeenschappelijke markt (dus geen mécanisme stabilisateur) in het leven wordt geroepen, zou men moeten trachten binnen de gemeenschap de vrije markt te doen functioneren.

Het Rapport-Spaak vervolgt dan met de waarschuwing, dat men niet in plaats van de (te vergaand geoordeelde) nationale protecties van thans mag komen tot een van de buitenwereld afgesloten gemeenschap, waarbinnen de agrarische prijzen zijn gebaseerd op de kosten der marginale ondernemingen. Wel zal moeten worden erkend, dat bepaalde derde landen overschotten aanbieden tegen veel lagere dan hun binnenlandse prijzen. Het kan niet als een abnormale preferentie worden beschouwd, wanneer in zulke gevallen

het ene tot de gemeenschap behorende land van het andere produkten koopt, wanneer de daarvoor gevraagde prijs, vergeleken met de binnenlandse prijs der overschotten aanbiedende landen, redelijk is.

Bij de export naar derde landen - zo wordt vervolgens gezegd - moet rekening worden gehouden met de in deze derde landen geldende concurrentieverhoudingen, zodat ontheffing of restitutie van invoerrechten op uit die landen geïmporteerde grondstoffen mogelijk moet zijn. Evenmin zou het ontoelaatbaar zijn, indien bij de export naar derde landen subsidies werden verleend ter compensatie van een eventueel tussen de wereldmarkt en de gemeenschappelijke markt bestaand prijsverschil bij grondstoffen (Projet, art.39 bis).

De formulering en toepassing van een gemeenschappelijke landbouwpolitiek en de daarmede samenhangende hervorming der reglementeringen eist - zo besluit het Rapport-Spaak - dat de Europese Commissie op dit punt een taak van fundamentele betekenis wordt toevertrouwd (Projet, art.39).

III. Algemene beschouwingen van de Commissie

Bij een op ingrijpende wijze de gehele nationale economie omvattend project als het voorstel tot instelling van een gemeenschappelijke markt kan uiteraard een afzonderlijke sector als de landbouw (dit begrip moet uiteraard in ruime zin worden genomen) niet geïsoleerd worden bezien. Het oordeel over de meer speciaal de landbouw betreffende bepalingen hangt in hoge mate samen met hetgeen overigens inzake de vorming en werking van de gemeenschappelijke markt zal worden overeengekomen. In beginsel heeft de Commissie zich in dit advies bij haar beschouwing echter tot de in het bijzonder voor de landbouw ontworpen bepalingen beperkt. Een enkele opmerking van meer algemene aard wil zij echter doen voorafgaan.

1. De opneming van de landbouw in de gemeenschappelijke markt

De Commissie zou het niet aanvaardbaar achten, indien de landbouw - zelfs ten dele - buiten de vorming van een gemeenschappelijke markt wordt gehouden. Terecht worden in het Rapport-Spaak onder de voornaamste doeleinden van de vorming van de gemeenschappelijke markt genoemd een zo rationeel mogelijke verdeling van de economische activiteit over het gehele territoir der gemeenschap - dus specialisatie - en een verhoging van de welvaart. Met deze gedachtengang is uitzondering van één bepaalde sector niet te rijmen, teminder wanneer het de landbouw geldt, omdat immers, zoals terecht in het Rapport is gesteld, juist deze sector zich vooreerst voor een meer rationele specialisatie leent, en zij bovendien - in verband met haar betekenis voor de kosten van levensonderhoud - door de specialisatie zeer belangrijk kan bijdragen tot de welvaartsverhoging. In het bijzonder ook zal een verhoging van de produktiviteit in de landbouw de aanpassing, die in de overgangsperiode van de andere bedrijfstakken zal worden verlangd, kunnen vergemakkelijken door verlaging van de kosten van levensonderhoud.

Ook zou een uitzondering van de landbouw het gevolg hebben, dat de voordelen der gemeenschappelijke markt in ongelijke mate over de tot de gemeenschap behorende landen worden verdeeld. Landen, in welker nationale economie de landbouw een relatief belangrijke plaats inneemt, zouden immers in geringere mate de voordelen der specialisatie toevallen dan andere landen. Bovendien zouden door het onthouden van de mogelijkheid tot specialisatie op het gebied van de landbouw ten aanzien van de produktiviteit discrepanties met de ontwikkeling in de andere bedrijfstakken ontstaan. Deze zouden medebrengen, dat de nationaal gebleven landbouwpolitiek der verschillende landen voor steeds grotere problemen zou worden gesteld.

Tenslotte ligt nog een belangrijke overweging voor integrale opneming van de landbouw in de gemeenschappelijke markt in de bijzondere positie van Nederland als

exporteur van agrarische produkten, m.n. ook naar derde landen. Aangezien te verwachten valt, dat de invoering van de algemene gemeenschappelijke markt door verschillende oorzaken - waarop de Commissie nog terugkomt - kostenstijgingen voor de Nederlandse landbouw medebrengt, bestaat de mogelijkheid, dat Nederland de concurrentie op de markten van derde landen moeilijk zal kunnen volhouden. Uit dien hoofde is onverbrekelijk aan toetreding tot de gemeenschappelijke markt verbonden, dat zij met een zich geleidelijk voltrekkende openstelling van de agrarische markt der tot de gemeenschap behorende landen gepaard gaat.

Indien, zo kan het bovenstaande worden samengevat, een gemeenschappelijke markt wordt ingesteld, zou het zowel de ontwikkeling van die markt als de landbouw ernstig schaden, indien de landbouw niet ten volle in de integratie wordt betrokken. Een andere, overigens niet aan de Commissie ter beantwoording gegeven vraag is, of de Nederlandse landbouw met de instelling ener gemeenschappelijke markt is gediend. Ziet men de zaak op korte termijn, dan zal moeten worden geconstateerd, dat de afzet van sommige produkten ongunstig, die van andere gunstig zal worden beinvloed. Bepaalde aanpassingen zullen zeker noodzakelijk zijn. Op langere termijn gezien kan het voordeel van een zeer grote duurzaam vrij toegankelijke markt, zeker bij de relatief hoge produktiviteit van de Nederlandse landbouw, niet twijfelachtig zijn.

2. De vorming van de gemeenschappelijke markt voor landbouwprodukten

Naar het oordeel van de Commissie waarborgen de regelen, welke het Projet inhoudt t.a.v. de vorming en de functionering van de gemeenschappelijke markt voor landbouwprodukten in genen dele, dat de met de opneming van de landbouw gestelde doeleinden - specialisatie, en in samenhang daarmede, een gunstige invloed op de kosten van levensonderhoud - ook inderdaad zullen worden bereikt. Deze tendentie is door bepaalde ter conferentie ingediende amendementen nog versterkt.

De Commissie noemt - zich beperkend tot hetgeen speciaal met betrekking tot de landbouw is vastgesteld - de volgende later nog uitvoeriger te bespreken onderdelen van de voorstellen:

a. Terwijl enerzijds voor de landbouw - in de verhouding tot derde landen - het automatisme van het Projet zal werken, vindt anderzijds de verruiming van de afzetmogelijkheden binnen de gemeenschap niet automatisch plaats. Weliswaar immers geldt ook voor landbouwprodukten de algemene regeling voor de afbraak van tarieven en contingenten, maar in de plaats daarvan zullen nieuwe belemmeringen treden in de vorm van autonoom door de landen vastgestelde, met minimumprijzen verbonden, invoerverboden. Ten aanzien van de opheffing van deze nieuwe - tijdelijke - belemmeringen kent het ontwerp-verdrag geen automatisme. Hun opheffing wordt afhankelijk gesteld van nadere voorstellen en besluiten van de organen der te vormen gemeenschap, zonder dat afdoende wordt gewaarborgd, dat de voor verruiming van de afzet vereiste besluiten inderdaad tot stand zullen komen, en de overgangsperiode ook voor de landbouw op het daarvoor gestelde tijdstip een einde neemt.

b. Het Projet laat de mogelijkheid open, dat door een produktsgewijze benadering bij de invoering van gemeenschappelijk landbouwbeleid op het algemeen tijdschema wordt geanticipeerd. Dit zou leiden tot ongelijke voor- en nadelen. Een zodanig beleid zou ongunstige gevolgen hebben voor de prijs van belangrijke grondstoffen als voedergranen, welke de basis vormen van de export naar derde landen.

c. Volgens bepaalde voorstellen zouden de deelnemende landen zich zelfs terstond moeten verplichten agrarische grondstoffen en halffabrikaten (tegen hogere prijzen dan waartegen deze van derde landen kunnen worden verkregen) bij de partners te kopen.

d. Het Projet toont een voorkeur voor aan de grens van de te vormen gemeenschap getroffen maatregelen. Hierin ligt een protectionistische tendentie, welke strijdig is met het ook voor de landbouw gewenste streven naar specialisatie mede in het verband van de wereldhuishouding.

De bedoelde gevaren zullen zich in het bijzonder doen gelden gedurende de overgangsperiode. Indien gewaarborgd zou zijn, dat deze periode inderdaad niet langer dan de daarvoor geprojecteerde maximumtermijn van vijftien jaren zou duren, zou het wellicht gemakkelijker zijn deze risico's te accepteren. Gelet op de zeer grote verschillen in produktiekosten tussen de aan de gemeenschap deelnemende landen en de grote moeilijkheden, die het zal medebrengen om deze verschillen te verminderen, zou het echter niet realistisch zijn erop te vertrouwen, dat het slechts om een periode van vijftien jaren gaat. Zelfs indien in het verdrag bevredigende regelingen zouden worden getroffen, moet ernstig rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat de uitvoering in de praktijk grote vertraging ondervindt. Gelet ook op de in het Benelux-verband opgedane ervaringen moet worden vastgesteld, dat zich hier een uiterst moeilijke situatie zal kunnen ontwikkelen.

Hierboven bleek reeds, dat ook het niet doen deelnemen van de landbouw aan de vorming van de algemene gemeenschappelijke markt grote bezwaren zou hebben, en dat de Commissie dit geen aanvaardbaar alternatief zou achten. Onder deze omstandigheden meent de Commissie, dat de waarborgen, welke voor een voor de Nederlandse economie zo belangrijke sector als de landbouw, gelet op haar afhankelijkheid van de export, op de genoemde punten worden verkregen, een belangrijke factor zullen moeten vormen bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid der voorstellen tot intstelling van een gemeenschappelijke markt.

IV. In het bijzonder de landbouw betreffende bepalingen

1. Toepasselijkheid algemene bepalingen op de landbouw

De Commissie kan instemmen met de in artikel 36, Projet, neergelegde gedachte, dat voor de landbouw in beginsel de algemene bepalingen van het verdrag gelden. Inderdaad zijn voor de landbouw bepaalde uitzonderingen op de algemene regels nodig. Maar deze dienen slechts te gelden, voorzover specifieke gronden kunnen worden aangewezen. Steeds zullen de bijzondere regelingen met de algemene sociaal-economische beginselen, die ook voor de andere sectoren der economie in acht zullen worden genomen, verenigbaar moeten zijn. Dit sluit niet uit, dat het t.a.v. de landbouw gevoerde beleid eigen, aan de bijzondere verhoudingen in de landbouw aangepaste, vormen heeft. Een nevenstelling echter van een door geheel afzonderlijke grondbeginselen beheerste landbouwpolitiek enerzijds en de algemene economische politiek in de gemeenschap anderzijds zou tot structureel onjuiste verhoudingen leiden. Een zodanige benadering van de landbouwproblematiek is dan ook als beginsel van de te formuleren landbouwpolitiek onaanvaardbaar.

Op enkele in het bijzonder voor de landbouw van belang zijnde aspecten der algemene bepalingen komt de Commissie terug onder V.

2. Vastlegging hoofdlijnen landbouwbeleid

Het vorenstaande sluit reeds in, dat ook na de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt een landbouwbeleid nodig zal zijn. Dit beleid zal niet anders dan een gemeenschappelijk beleid kunnen zijn. Aldus ook artikel 37, eerste lid, Projet.

Met het Rapport-Spaak is de Commissie van oordeel, dat het noodzakelijk is in het te sluiten verdrag een en ander omtrent dit beleid vast te leggen. Uiteraard kan niet worden aangegeven, welke concrete vormen dit beleid tenslotte zal moeten aannemen. In de loop van de overgangsperiode zal het nationale landbouwbeleid der zes landen,

mede onder invloed van de ontwikkeling, welke de nationale economieën door geleidelijke invoering der algemene gemeenschappelijke markt zullen ondergaan, echter naar het gemeenschappelijk beleid moeten toegroeien. Uit dien hoofde moeten de hoofdlijnen van het régime final vaststaan. Bovendien kan de vastlegging van de hoofdlijnen niet worden gemist omdat, gegeven de verschillen in opvatting, waarvan het landbouwbeleid in de onderscheidene landen thans blijk geeft, een verplichting tot onderwerping aan een gemeenschappelijk landbouwbeleid alleen aanvaardbaar is wanneer zij nader is gedefinieerd.

3. Doeleinden gemeenschappelijk landbouwbeleid

In het Projet (art.37, tweede lid) en in de gedachtenwisseling ter conferentie is een ganse reeks van doeleinden (in verschillende combinaties) genoemd, o.a.:

- de stabilisatie der markten;
- de stabilisatie van prijzen;
- het vermijden van abnormale prijsfluctuaties;
- de verzekering der voedselvoorziening (tegen redelijke prijzen);
- de handhaving van een voldoende inkomenspeil voor de "entreprises agricoles normalement productives";
- de verhoging van de inkomens van ondernemers en werknemers in de landbouw;
- de geleidelijkheid der noodzakelijke structurele aanpassingen in de landbouw;
- de verhoging van de produktiviteit op het gebied van de landbouw.

Naar het oordeel van de Commissie moet het uitgangspunt hier worden gezocht in de doeleinden, waartoe tot vorming van een gemeenschappelijke markt wordt overgegaan. Naast elkaar zou zij dan willen noemen de opvoering van de produktiviteit - waaronder de Commissie in het bijzonder arbeidsproduktiviteit verstaat - en de waarborging van een redelijk inkomen voor degenen, betrokken bij de "exploitations agricoles normalement productives". Deze beide doel-

einden in hun onderling verband acht zij, mede ook tegen de achtergrond van de huidige situatie in de Europese landen, essentieel. Daarnaast kan als doel een redelijke mate van stabiliteit in de voedselvoorziening tegen redelijke prijzen worden vermeld. Andere hierboven genoemde doeleinden als de stabilisatie van markten of van prijzen, hebben meer het karakter van middelen tot het bereiken van de door de Commissie vooropgestelde oogmerken. Hoewel de stabilisatie van markten of prijzen zowel tot een rationeler landbouwproduktie als tot de stabiliteit der agrarische inkomens kan bijdragen, mag men haar niet als een zelfstandig doel zien, zodat zij niet behoeft te worden opgenomen.

Met betrekking tot de doelstelling van en de middelen tot opvoering van de produktiviteit onderschrijft de Commissie onder verwijzing naar haar algemene beschouwingen gaarne de nadere detaillering van een ter conferentie geuit Nederlands denkbeeld, om nl. nader te onderscheiden

- de werkzaamheid der overheid op technisch gebied (herverkaveling, voorlichting, onderzoek, cultuurtechnische werken);
- een betere specialisatie der produktie zowel binnen de gemeenschappelijke markt als in het kader van de wereldhuishouding.

4. Totstandkoming gemeenschappelijk landbouwbeleid

Te dien aanzien bepaalt het Projet het volgende:

I. vóór het einde van de overgangsperiode moeten ("il convient que") de nationale marktregelingen geleidelijk worden afgeschaft of vervangen door een gemeenschappelijke regeling of door nationale regelingen van gelijke strekking;

II. voorzover de verwezenlijking van de doeleinden der gemeenschappelijke landbouwpolitiek andere maatregelen vergt dan een gemeenschappelijke handelspolitiek tegenover derde landen kan men denken aan een gemeenschappelijke regeling voor bepaalde produkten, bestaande uit:

a. instelling van "mécanismes stabilisateurs", in het bijzonder berustend op <u>een gemeenschappelijk importmonopolie</u>, dat de verkoop op de gemeenschappelijke markt verzorgt tegen "un prix fixé" of dat de importen uit derde landen regelt met betrekking tot prijs en hoeveelheid;
b. (indien de onder a. omschreven maatregelen niet toereikend zijn) <u>prijsgaranties en steunaankopen</u> voor bepaalde agrarische produkten volgens een gemeenschappelijk besluit der deelnemende staten (Projet, art.38, tweede en derde lid, tweede volzin).

Voorts ziet het Projet het aldus, dat de staten gedurende de overgangsperiode voor bepaalde produkten autonoom invoerverboden mogen vaststellen, die in werking treden, indien de binnenlandse prijzen beneden een bepaald niveau dalen (Projet, artt.38, zesde lid, en 39, tweede en derde lid). Men moet deze overgangsregeling zien tegen de achtergrond van de - op de <u>algemene</u> bepalingen van het verdrag berustende - gedurende de overgangsperiode automatisch voortschrijdende afbraak der tarieven en contingenten. Voor contingenten, waarop de algemene procedure niet zou kunnen worden toegepast, geeft artikel 39, tweede lid, eerste alinea, een speciale procedure.

Feitelijk komt het er dus op neer, dat, zolang niet de onderlinge coördinatie der nationale regelingen, of haar vervanging door een gemeenschappelijke regeling, tot stand is gekomen, in de plaats van de volgens de algemene regelen van het verdrag geleidelijk verdwijnende tarieven en contingenten tijdelijk de bevoegdheid treedt invoerverboden in te stellen ter handhaving van nationale, autonoom vastgestelde minimumprijzen. Op zichzelf lijken overgangsmaatregelen inderdaad moeilijk te vermijden; zolang - onderling onafhankelijke - nationale landbouwordeningen bestaan, moet elk der landen de mogelijkheid hebben de invoer van landbouwprodukten te beperken. Waar het echter op aankomt is, dat de hantering van de tijdelijke bevoegdheid

tot instelling van met een minimumprijs verbonden invoerbeperkingen zoveel mogelijk wordt gebonden, en dat de afschaffing dier beperkingen, hand in hand met de als einddoel nagestreefde gemeenschappelijke marktordening, ook inderdaad binnen de gestelde termijn tot stand komt.

Het essentiële punt is derhalve, welk mechanisme voor het bereiken van deze doeleinden wordt ingesteld. Dienaangaande nu bepaalt artikel 39, eerste lid, Projet, dat de Europese Commissie binnen twee jaren na de inwerkingtreding van het verdrag voorstellen doet, welke - evenals eventuele latere aanvullende voorstellen - bindende kracht verkrijgen, indien zij:

a. worden aanvaard door de Conseil de Ministres, gedurende de eerste etappe der overgangsperiode bij unanimiteit, daarna bij gekwalificeerde meerderheid;
b. vervolgens zijn goedgekeurd door de Assemblée [1]).

Deze procedure zal volgens het Projet gelden voor de realisering van alle onderdelen van het door het Projet uitgestippelde programma, dat wil dus zeggen:

1. de opheffing van de met de minimumprijzen samenhangende invoerverboden en van niet volgens de algemene procedure op te heffen contingenteringen van landbouwprodukten;
2. de totstandkoming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Alvorens haar oordeel over deze procedure te geven, wil de Commissie opmerken, dat de doeltreffendheid daarvan van het allergrootste gewicht is voor de gevolgen, welke de instelling van een gemeenschappelijke markt voor de Nederlandse landbouw heeft. Reeds is erop gewezen, dat het hier een der onderdelen van het verdrag betreft, waar ernstige gevaren dreigen. De Commissie erkent, dat een bijzondere procedure - door de kostprijsverschillen tussen

---

[1]) In het Rapport-Spaak was in zoverre een andere procedure voorgesteld, dat b. aan a. vooraf zou gaan.

de deelnemende landen op het gebied van de landbouw, en het bestaan der nationale landbouwordeningen - op technische gronden noodzakelijk is. Gelet echter op de grote weerstanden, die op het terrein van de landbouw overwonnen zullen moeten worden, zouden bij uitstek daar waarborgen voor de inachtneming van het algemene door het verdrag geprojecteerde tijdschema noodzakelijk zijn. Niet alleen ontbreken deze echter, bovendien is de terminologie van het Projet dikwijls zelfs zeer vaag, terwijl bovendien moet worden afgewacht òf de Europese Commissie tot voorstellen kan komen, en òf daarop besluiten volgen.

De Commissie is derhalve van opvatting, dat het Projet op dit onderdeel sterk tekort schiet en dat het noodzakelijk zal zijn met alle kracht naar verbetering te streven. Haars inziens zouden de volgende middelen, welke naast elkaar gesteld kunnen worden, daartoe kunnen bijdragen:

a. een beperkter omschrijving van de autonome bevoegdheid der staten bij het stellen van invoerverboden, waaraan eventueel een automatisme gekoppeld kan worden;
   Hierbij kan o.a. worden gedacht aan de volgende mogelijkheden:
   - vervanging van de bepaling dat de invoerverboden "doivent être levées ..... avant la fin de la période de transition, conformément aux propositions de la Commission européenne" door het voorschrift, dat na de overgangsperiode niet langer de bevoegdheid tot het stellen van invoerverboden zal kunnen worden uitgeoefend. Hiermede zou meer afdoende worden vastgelegd, dat na de overgangsperiode geen invoerverboden meer zullen worden gesteld;
   - invoeging van een bepaling, dat
     1) een minimumprijsregeling slechts mag worden ingesteld voor produkten, waarvoor dit bij de aanvang van de overgangsperiode is overeengekomen, en

2) vóór het einde van elke etappe der overgangsperiode voor eenderde dier produkten de minimumprijsbepaling wordt afgeschaft, dan wel vervangen door een gemeenschappelijk prijsbeleid, onder waarborging van een zo evenredig mogelijke verdeling over de belangrijkste landbouwsectoren (akkerbouw, veehouderij en tuinbouw).

De Europese Commissie zou telkens twee jaren tevoren voorstellen kunnen doen.

b. een verbetering van de institutionele procedure;

De Commissie realiseert zich, dat een vergemakkelijking van de besluitvorming op zichzelf, althans gedurende de eerste jaren, niet noodzakelijkerwijze baat zal brengen. Gelet op het feit, dat Nederland onder de zes landen als exporteur verreweg de belangrijkste is, zou b.v. een accentuering van de positie der Europese Commissie - of b.v. de vroegere invoering van een stelsel van besluitvorming in de Raad van Ministers bij gekwalificeerde meerderheid in plaats van bij unanimiteit - niet gunstiger behoeven uit te vallen. Het in de unanimiteitsregel opgesloten liggend vetorecht zou onder de gegeven omstandigheden soms zelfs gunstig kunnen zijn. Ten aanzien van de institutionele procedure zou de Commissie dan ook willen volstaan met de volgende voorstellen:

- dat de autonomie der landen ten aanzien van de vaststelling van minimumprijzen zo spoedig mogelijk wordt beperkt door invoering van de goedkeuring door een orgaan van de gemeenschap; langs deze weg kan ook druk worden uitgeoefend om tot onderlinge aanpassing der nationale landbouwordeningen te komen;
- dat, indien bij het einde van de overgangsperiode de gestelde doeleinden niet zouden zijn bereikt, ná de overgangsperiode de besluitvorming geheel in handen wordt gelegd van de Europese Commissie, tezamen met de Assemblée.

c. invoering van maatregelen, die indirect het bereiken der gestelde doeleinden bevorderen.
Zodanige maatregelen zouden ook bij aanvaarding van de onder a. en b. genoemde voorstellen noodzakelijk zijn. Vooreerst denkt de Commissie hier aan de invoering van een verplichting der landen om zich ten aanzien van de essentiële onderdelen van hun autonoom optreden tegenover de Europese Commissie te verantwoorden. Zonder op dit punt de autonomie der landen rechtstreeks aan te tasten zou deze verantwoordingsplicht kunnen bijdragen tot een gematigder hantering der autonome bevoegdheden. Bovendien zou zij een belangrijk uitgangspunt kunnen vormen voor de geleidelijke formulering van het gemeenschappelijke beleid door de Europese Commissie. Van betekenis zou in dit verband ook kunnen zijn, indien het verdrag de Europese Commissie zou verplichten de uniformiteit van de kostprijsberekening te bestuderen en te bevorderen.

Gelet op de moeilijkheden, die de vorming van de gemeenschappelijke markt zou kunnen ontmoeten zal het verlenen van restitutie van invoerrechten en van heffingen bij export naar tot de gemeenschap behorende landen voorshands mogelijk moeten zijn. Van deze mogelijkheid zal eerst afstand kunnen worden gedaan, indien inmiddels de voortgang van de vrijmaking van het verkeer in landbouwprodukten de Nederlandse positie op de markten der gemeenschap in voldoende mate heeft versterkt.

Bovendien is het gewenst waarborgen te treffen, dat de grote nadelen, welke de plotselinge invoering van invoerverboden medebrengt, zoveel mogelijk worden verminderd. Hier valt o.m. ook te denken aan een voorschrift, dat lopende contracten moeten worden geëerbiedigd.

Tenslotte moet in dit verband worden ingegaan op de vraag, hoe men zich de groei van het gemeenschappelijk beleid moet voorstellen. Onder III is reeds aangetekend, dat de Commissie het onjuist acht, indien de invoering onder-

deel voor onderdeel (b.v. produktsgewijze) zou geschieden. Een dergelijk systeem zou de lasten en nadelen zeer ongelijk over de deelnemende landen verdelen en bovendien de door de instelling der gemeenschappelijke markt beoogde specialisatie tegengaan. Men zal derhalve moeten vooropstellen, dat de vergemeenschappelijking van het beleid de landbouw als geheel tot voorwerp heeft. De Commissie zou het van betekenis achten, indien deze werkwijze in het verdrag wordt vastgelegd. Uiteraard zou hiermede niet mogen worden uitgesloten, dat in feite op het ene onderdeel sneller voortgang wordt gemaakt dan het andere en op een zodanig onderdeel iets eerder een gemeenschappelijk beleid wordt bereikt.

5. Middelen voor het voeren van gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Met betrekking tot de middelen, welke bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid worden gebruikt, geeft het Projet een duidelijke voorkeur aan maatregelen tegenover derde landen, hetzij van handelspolitieke aard, hetzij door middel van gemeenschappelijke aankoopmonopolies, boven maatregelen voor de binnenmarkt.

De Commissie kan de voorkeur van het Projet niet delen. De tegenover derde landen genomen maatregelen zullen, welke vorm zij ook hebben, steeds neerkomen op het losmaken van het prijspeil binnen de gemeenschap van de prijzen op de wereldmarkt. Hoewel dit laatste in het kader van de landbouwpolitiek tot op zekere hoogte niet vermeden kan worden, heeft het toch zodanige bezwaren, dat een daarop gericht middel niet voorop gesteld mag worden.

Hierboven is reeds tot uitdrukking gebracht, dat de Commissie geheel het ter conferentie geuite Nederlandse denkbeeld onderschrijft, dat met de gemeenschappelijke markt niet alleen moet worden nagestreefd een betere specialisatie der landbouwproduktie binnen de gemeenschappelijke markt, doch dat ook een betere specialisatie in het kader van de wereldhuishouding niet uit het oog mag worden verloren. Vooropstelling van aan de grens der

gemeenschap genomen maatregelen is met dit - overigens niet alleen voor de landbouw geldende - fundamentele uitgangspunt niet in overeenstemming.

In dit verband moet in het bijzonder ook worden gewezen op de betekenis, die het zojuist genoemde uitgangspunt heeft voor de kosten van levensonderhoud. Dit aspect van de landbouwpolitiek is uiteraard voor alle landen van grote betekenis. Voor Nederland is het van zeer groot belang, omdat de invoering van een Europees prijspeil hier te lande, gelet ook op de thans in de partnerlanden gehandhaafde prijzen, een aanmerkelijke stijging van de prijzen der agrarische produkten zou kunnen betekenen. De invloed, die hiervan op de kosten van levensonderhoud uitgaat, zou met de reeds door de invoering van het buitentarief te verwachten stijging van die kosten cumuleren.

Tenslotte vestigt de Commissie de aandacht op de ernstige gevolgen, die bij een geïsoleerd Europees prijspeil zullen kunnen intreden voor de prijzen van de grondstoffen, gebruikt door die takken van de landbouw en de verwerkende industrie, die zich met de veredeling bezighouden. Voorzover deze bedrijfstakken op export naar derde landen zijn aangewezen, en dit is thans voor de landbouw en de verwerkende industrie tezamen voor ruim 50% het geval, zou hun concurrentiepositie op de markten dier landen in sterke mate kunnen worden ondermijnd.

Op deze gronden acht de Commissie het gewenst:

1. dat het verdrag geen voorkeur voor naar buiten gerichte maatregelen uitspreekt;
2. dat met betrekking tot de hantering van maatregelen jegens derde landen het beginsel wordt gesteld, dat deze niet dienen tot afsluiting van de gemeenschappelijke markt, doch ter verkrijging van een zekere stabilisatie, derhalve om tegen wisselvalligheden in het prijspeil buiten de gemeenschap bescherming te bieden.

Dit laatste kan ook in deze vorm worden uitgedrukt, dat bij het prijsbeleid (dat o.m. met naar buiten gerichte

maatregelen zal worden verwezenlijkt) in voldoende mate rekening zal worden gehouden met de prijsontwikkeling op langere termijn in de rest van de wereld, zodat structurele veranderingen in de buitenwereld op de gemeenschappelijke markt kunnen doorwerken.

Ook bij aanvaarding van de zojuist omschreven grondslagen blijft de kans, dat de genoemde gevaren intreden, zeer groot. In feite zal men bij het voeren van gemeenschappelijk landbouwbeleid in de regel het middel van naar buiten gerichte maatregelen niet kunnen missen. In feite ook zal er een sterke druk zijn om het prijspeil eerder te stellen op het thans in de andere partnerlanden geldende niveau - dat naar de hierboven gestelde maatstaf te hoog is - dan op het Nederlandse.

De Commissie heeft zich daarom afgevraagd of wellicht nog nadere normen voor het beleid aan de grens van de gemeenschap kunnen worden gesteld. Dit beleid zal echter zozeer van de omstandigheden zowel op de gemeenschappelijke markt als daarbuiten afhankelijk zijn, dat de Commissie niet tot het doen van voorstellen is kunnen komen. Tegen een der besproken gevaren - de bedreiging van de export naar derde landen - kunnen intussen nog zekere, zij het ook niet geheel afdoende, waarborgen worden getroffen. Deze komen in de volgende paragraaf aan de orde.

Met betrekking tot de in het Projet voor het voeren van het gemeenschappelijk beleid genoemde middelen tekent de Commissie voorts nog het volgende aan. Wanneer een gemeenschappelijk importmonopolie, dat o.m. op de gemeenschappelijke markt zou verkopen tegen een "prix fixé", zou leiden tot een centralisatie van de aan- en verkoop met uitschakeling van de normale handelskanalen, zouden hiertegen grote bezwaren bestaan. Het doel verstoringen van de marktverhoudingen te voorkomen kan in vele gevallen met andere minder ingrijpende middelen worden bereikt, waarbij te denken ware aan een systeem van heffingen, contingenteringen e.d. Ook heeft de Commissie zich afgevraagd,

of voor het voeren van beleid t.a.v. de binnenmarkt niet over een ruimer scala van mogelijkheden zal moeten worden beschikt dan het Projet thans aangeeft: "garanties de prix" en "stockages". Ten aanzien van dit laatste middel merkt de Commissie nog op, dat het zeer grote gevaren kan hebben, zodat hantering slechts in bepaalde omstandigheden verantwoord is.

Tenslotte vestigt de Commissie de aandacht erop, dat het haar onjuist voorkomt ervan uit te gaan, dat men onder alle omstandigheden kan uitkomen met ten aanzien van de markt genomen maatregelen. Het is zeer goed denkbaar, dat de doeleinden der landbouwpolitiek niet of niet uitsluitend door maatregelen tot ondersteuning van de prijs kunnen worden bereikt en dat men zal moeten overgaan tot rechtstreeks aan de producenten uitgekeerde toeslagen, hetzij aan alle producenten (indien de werkelijke prijs beneden een gegarandeerde prijs is gebleven), hetzij, uiteraard in beginsel als tijdelijke maatregel, aan submarginale ondernemingen. Het hanteren van de laatste mogelijkheid zal de behoefte aan relatief hoge prijzen, c.q. een hoge bescherming tegenover derde landen, verminderen. Intussen kan hier de vraag rijzen, of toeslagen van deze aard uit de middelen der afzonderlijke staten dan wel uit gemeenschappelijke middelen moeten worden betaald. In verband met de omstandigheid, dat de Commissie de problematiek, samenhangende met de voor het landbouwbeleid benodigde geldmiddelen in het algemeen onbesproken heeft gelaten, is zij niet nader op deze vraag ingegaan. Verwezen moge worden naar paragraaf 9 van dit hoofdstuk.

6. Export naar derde landen

De instelling van de gemeenschappelijke markt zal naar reeds bleek ook gevolgen hebben voor het veredelingsverkeer. Vooreerst zullen maatregelen, genomen in het kader van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek, zoals de instelling van importmonopolies, tot gevolg hebben, dat geen voordeel kan worden getrokken van de

door derde landen gevraagde lage prijzen van de voor de veredeling in de landbouw en de verwerkende industrie benodigde grondstoffen. Daarenboven zal ook het gemeenschappelijk buitentarief voor een aantal dezer grondstoffen (in het bijzonder halffabrikaten) een prijsverhoging kunnen medebrengen. De invoering van de gemeenschappelijke markt zal derhalve de export uit landen, behorende tot de gemeenschap, naar de markten van derde landen moeilijker maken. Artikel 39 bis van het Projet wil hierin voorzien door - voorzover moet worden geëxporteerd in concurrentie met producenten in derde landen en de grondstof tot dusver uit derde landen is betrokken - : [1])

- subsidies voor de export naar derde landen door de staten ter zake van verschillen in prijs tussen de binnenmarkt en de wereldmarkt voor in te exporteren produkten verwerkte agrarische grondstoffen, welke in het vervolg op de binnenmarkt worden gekocht;
- ontheffingen van of restituties van invoerrechten door de staten;
- indien een monopolie bestaat, verkoop aan exporteurs van veredelde produkten tegen wereldmarktprijs.

In het algemeen kan worden opgemerkt, dat voorzieningen van de omschreven aard in verband met de te vrezen ontwikkeling van het gemeenschappelijk prijspeil onmisbaar zullen zijn. Hierbij moet worden aangetekend, dat de voorzieningen - ook indien daarop de hieronder te vermelden naar het oordeel van de Commissie noodzakelijke verbeteringen worden aangebracht - geenszins als een afdoende tegemoetkoming in de in paragraaf 5 genoemde bezwaren voor de export naar derde landen kunnen gelden.

---

[1]) In het Rapport-Spaak gaat de vermelding van de restitutie van invoerrechten aan die van de subsidies voorafaf. De Commissie acht deze volgorde juister.

Vooreerst levert de bepaling van de juiste hoogte, welke zou moeten zijn afgestemd op de "prix pratiqués sur le marché mondial", grote moeilijkheden op. Voorts is de uitvoering van restitutieregelingen voor de landbouw en de landbouwproduktenverwerkende industrie technisch moeilijk, in het bijzonder omdat uitgemaakt zal moeten worden welk deel van de gebruike grondstof uit de gemeenschappelijke markt, en welk deel uit derde landen is verkregen; hetzelfde geldt voor subsidieregelingen voor landbouwprodukten. Tenslotte geven zulke regelingen naar de ervaring leert aanleiding tot velerlei misstanden. Ook indien derhalve de door de Commissie gewenste verbetering der voorzieningen wordt verkregen, blijft de noodzaak om door een juiste gemeenschappelijke prijspolitiek de toepassing daarvan zoveel mogelijk overbodig te maken onverminderd bestaan.

De Commissie acht overigens de volgende aanvullingen op artikel 39 bis noodzakelijk:

1. Ontheffingen en restituties moeten niet alleen worden verleend t.a.v. invoerrechten, doch ook t.a.v. mogelijke in het kader van het landbouwbeleid toegepaste heffingen;
2. Subsidies, en ontheffingen en restituties, zouden volgens artikel 39 bis worden verleend door de staten; het artikel laat in het midden door wie de kosten van deze maatregelen moeten worden gedragen. Vooreerst rijst de vraag of het gewenst is dat de afzonderlijke staten optreden en of niet ter wille van een gelijke behandeling in ieder geval moet worden gewaarborgd, dat de subsidies, ontheffingen en restituties volstrekt uniform worden toegepast. Vervolgens zal naar het oordeel van de Commissie moeten worden erkend, dat de betrokken exporten, die immers bijdragen tot de afzet van de in de gemeenschap geproduceerde agrarische grondstoffen, te beschouwen zijn als exporten van de gemeenschap, zodat kan worden verlangd, dat alle tot de gemeenschap behorende landen in de bijzondere daarop vallende kosten bijdragen. Hier rijst weer het probleem

van de gemeenschappelijke financiering van het landbouwbeleid, dat nader wordt aangeduid in paragraaf 9 van dit hoofdstuk. Voorzover het vorenstaande op invoerrechten betrekking heeft, hangt het vraagstuk uiteraard samen met een andere algemene vraag, nl. of de deelnemende landen de opbrengst der door hen geheven invoerrechten zelf behouden.

Opmerking verdient nog, dat de gemeenschappelijke financiering van subsidies enz. op moeilijkheden zou kunnen stuiten, indien - hetgeen de Commissie naar reeds bleek onjuist zou achten - in een bepaald stadium wel reeds een gemeenschappelijk beleid t.a.v. de grondstoffen en halffabrikaten, doch niet t.a.v. de veredelde produkten zou zijn ingevoerd. In dat geval immers zouden de partnerlanden zich op het standpunt kunnen stellen, dat de afzet van de veredelde produkten hun niet regardeert. Dit zou medebrengen, dat de financiële lasten eenzijdig op de exporterende landen, in het bijzonder Nederland, zouden gaan drukken. Hiervoor zal een voorziening moeten worden getroffen.

3. De in het Projet als laatste mogelijkheid genoemde beschikbaarstelling van grondstoffen aan exporteurs tegen wereldmarktprijzen zal naar het oordeel van de Commissie, in het bijzonder bij door de individuele agrarische producent te gebruiken grondstoffen, onoverkomelijke technische moeilijkheden opleveren.

7. Preferentie en long term-contracten

In het bovenstaande is sprake geweest van het geval, dat de vrije keuze tussen import uit derde landen en de aankoop in tot de gemeenschap behorende landen wordt beperkt door de bij de importprodukten te verwachten prijsverhoging, die het gevolg zal zijn van de in het kader van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek genomen maatregelen, als een gemeenschappelijk importmonopolie, en van het buitentarief.

In dit verband moet voorts melding worden gemaakt van een Frans denkbeeld, waarbij vooreerst wordt vooropgesteld te werken in de richting van produktsgewijze marktordeningen, een gedachte, welke naar reeds bleek, door de Commissie wordt verworpen. Zouden deze marktordeningen niet gemeenschappelijk zijn, doch bestaan uit een coördinatie van nationale produktsgewijze marktordeningen, dan zou, zo is verder gesteld, de uitwisseling van agrarische produkten en voedingsmiddelen binnen de gemeenschap verzekerd moeten worden door bilaterale of multilaterale long term-contracten. Bovendien zou in dat geval in toenemende mate een preferentie voor binnen de gemeenschap voortgebrachte produkten moeten worden ingesteld, in het bijzonder wanneer de prijs, waartegen wordt aangeboden, gelijk is aan of lager dan de prijs, waartegen derde landen het produkt op hun binnenlandse markt verkopen, vermeerderd met transportkosten en de invoerrechten van de gemeenschap. Het wil de Commissie voorkomen, dat deze voorstellen m.n. van belang zijn voor de periode, dat de gemeenschappelijke landbouwpolitiek nog niet is verwezenlijkt, dus voor de overgangsperiode. De voorstellen sluiten aan op een in het Rapport-Spaak voorkomende uitlating, waarin de binnenlandse prijs in derde landen wordt aangewezen als criterium voor de redelijkheid van aanbiedingen uit de partnerlanden.

Met de hierboven weergegeven gedachtengang kan de Commissie niet instemmen. De bedoelde binnenlandse prijzen worden door de regeringen gemanipuleerd; aanvaarding van die prijzen als criterium voor de prijs van te importeren landbouwprodukten zou ons land afhankelijk maken van het binnenlandse prijsbeleid van derde landen.

Heeft de Commissie tegen het uitgangspunt reeds ernstige bezwaren, daar komt bij, dat de preferentie in de praktijk vooral de afzet van de landbouw van de duurst producerende landen begunstigt (en daarmede de subsidielasten van die landen verlicht). Tegenover dit voordeel genieten de partners dier landen geen gelijke of gelijkwaardige voordelen. Dit punt weegt te zwaarder, omdat niet

is gewaarborgd, dat de overgangsperiode inderdaad binnen de gestelde termijn afloopt, zodat het gevaar niet denkbeeldig is, dat men voor onbepaalde tijd gebonden is. Dit gevaar wordt te groter, omdat de preferentie het belang van de daardoor begunstigde landen bij de invoering van de gemeenschappelijke markt voor landbouwprodukten zeer vermindert. Een ander bezwaar is, dat long term-contracten de voor het ontstaan van de gemeenschappelijke markt noodzakelijke voortschrijding van de specialisatie in de weg staan. De Commissie meent derhalve, dat het gewenst is aan de aandrang tot invoering van long term-contracten en préférence d'achat krachtig weerstand te bieden.

8. Kwaliteitscontrole

De Commissie merkt op, dat in het kader van de vrijmaking van het handelsverkeer van agrarische produkten ook aandacht behoort te worden geschonken aan de regelingen van technische en administratieve aard, zoals regelingen met betrekking tot de kwaliteit van agrarische en voedselvoorzieningsprodukten. Blijkens het Projet laat de tegen het einde van de overgangsperiode voorziene afschaffing van alle andere de invoer belemmerende maatregelen dan invoerrechten en contingenten onverlet de bevoegdheid der staten om uit de règlements de police sanitaire voortvloeiende controles en verboden te handhaven. De Commissie erkent, dat deze controles en verboden niet gemist kunnen worden. De ervaring heeft echter geleerd, dat hier een bron van misbruiken ligt, en dat deze controles de liberalisatie dikwijls geheel frusteren. Het zal dan ook noodzakelijk zijn in het verdrag waarborgen tegen dit gevaar op te nemen, waarbij, zolang geen eenmaking der regelingen kan worden bereikt, gedacht zou kunnen worden aan een beroep op het Hof.

9. Financiële aspecten landbouwbeleid

Het zal geen betoog behoeven, dat bij het voeren van landbouwbeleid onmiddellijk het vraagstuk van de daarvoor benodigde geldmiddelen aan de orde komt. Zo zijn in dit

advies onder meer de prijsgaranties en verschillende gevallen van subsidie ter sprake gekomen. Onmiddellijk daarmede verbonden is de vraag of en in hoeverre bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid gemeenschappelijke geldmiddelen zullen kunnen worden gemist. Gelet op het complexe karakter van dit vraagstuk en de geringe voor bestudering daarvan beschikbare tijd heeft de Commissie moeten besluiten het in dit advies buiten beschouwing te laten. Naar haar aanvankelijke oordeel zullen gemeenschappelijke middelen echter noodzakelijk zijn en zal ook rekening moeten worden gehouden met de waarschijnlijkheid, dat deze middelen niet alleen b.v. uit heffingen op landbouwprodukten kunnen worden verkregen, maar dat daarnaast bijdragen van de staten nodig zijn. De Commissie vraagt zich dan ook af, of dit punt in het verdrag geheel ongeregeld zal kunnen blijven. Naar het haar voorkomt is een opdracht aan de Europese Commissie om deze materie in studie te nemen en daarover, eventueel binnen zekere termijn, voorstellen te doen het minste, waarmede zal kunnen worden volstaan.

V. Bijzondere onderwerpen

A. Concurrentieregime

In het afzonderlijke advies, uitgebracht over de regeling van de concurrentie op de gemeenschappelijke markt, heeft de Commissie onder III uitgesproken, dat zij zich zou kunnen verenigen met een verbod van discriminaties jegens onderdanen van partnerlanden, voorvloeiende uit nationale overheidsvoorschriften. Daarbij werd opgemerkt, dat overheidsvoorschriften, die verkopers tot het vragen van een bepaalde prijs op een buitenlandse markt verplichten, ná totstandkoming van een gemeenschappelijke markt niet gemakkelijk effect zullen kunnen hebben. Zolang de gemeenschappelijke markt niet een feit is, zou een verbod van zodanige discriminatie echter wel degelijk praktische betekenis kunnen hebben; de Commissie heeft dan ook uitgesproken, dat een zodanige bepaling onmiddellijk met het in werking treden van het verdrag van kracht zou kunnen

worden. Bij die uitspraak is echter een voorbehoud gemaakt voor bijzondere sectoren als de landbouw.

In de landbouwsector zijn minimum-exportprijzen niet ongebruikelijk. Deze dienen niet alleen om te vergaande concurrentie tussen exporteurs te voorkomen, doch ook om te waarborgen, dat de Nederlandse uitvoer het in de importerende landen bestaande landbouwbeleid niet zou doorkruisen. Het is duidelijk, dat minimum-prijsregelingen van bovenbedoelde aard mogelijk moeten blijven, totdat er een gemeenschappelijk landbouwbeleid is. Landbouwprodukten zullen derhalve, zolang een zodanig beleid niet bestaat, buiten een verbod van discriminatie, voortvloeiende uit overheidsvoorschriften, moeten vallen.

B. Ondersteuning van ondernemingen door maatregelen van de overheid

Deze materie is in het Projet geregeld in artikel 44. Dit verbiedt "les aides accordées par les Etats, sous quelque forme que ce soit, qui faussent la concurrence et la répartition des activités en favorisant certaines entreprises ou certaines productions". Uitzonderingen worden dan o.m. gemaakt voor "les subventions compensatoires destinées à rendre possible le développement de certaines régions en vue d'éviter les concentrations urbaines excessives ou d'assurer le maintien d'un équilibre entre différentes groupes sociales", alsmede - tot het einde van de overgangsperiode - "les aides directes destinées à permettre à certaines exploitations marginales de s'adapter progressivement".

De Commissie merkt op, dat blijkens haar beschouwingen overheidshulp aan de landbouw noodzakelijk zal kunnen zijn. Daarbij moet niet alleen gedacht worden aan het verlenen van steun aan marginale ondernemingen om zich gedurende de overgangsperiode aan te passen, doch ook aan het verlenen van steun via de markt (prijspolitiek en overheidsaankopen), en aan de gevallen, waarin men niet uitkomt met ten aanzien van de markt genomen maatregelen en moet overgaan tot rechtstreeks aan de producenten uitgekeerde

toeslagen. Het komt de Commissie voor, dat betwijfeld zou kunnen worden of de laatstbedoelde vorm van landbouwbeleid door artikel 44 wordt toegelaten. Het zal dan ook gewenst zijn er op te letten, dat de eindredactie van artikel 44 hieromtrent geen dubia laat.

C. Investerings- en Readaptatiefonds

Naast het vraagstuk van de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid staat het vraagstuk van de aanwending ten gunste van de landbouw van middelen uit het Investerings- en het Readaptatiefonds.

Hierbij moet ook ter sprake komen het ter conferentie van Franse zijde geopperde denkbeeld van instelling van een "fonds européen de garantie et d'orientation agricoles", dat gevoed zou worden door heffingen op landbouw- en voedselprodukten, en door bijdragen uit het Investerings- en Readaptatiefonds. Onder verwijzing ook naar haar advies inzake het Investeringsfonds merkt de Commissie op, dat zij dit Franse denkbeeld verwerpt. Het komt haar ter wille van een goede coördinatie noodzakelijk voor, dat de landbouw ook bij de reconversie en de readaptatie als een onderdeel der economieën, en niet geisoleerd wordt behandeld. Het is b.v. zeer goed denkbaar, dat de readaptatie plaatsing in een andere bedrijfstak dan de landbouw medebrengt.

In het algemeen moet overigens worden opgemerkt, dat de instelling der gemeenschappelijke markt zeer belangrijke aanpassingen van de landbouw van de landen der gemeenschap zal vergen. Wanneer de agrarische markten der partnerlanden in hetzelfde tempo voor de invoer uit andere deelnemende landen worden opengesteld als de markten voor industriële produkten - en aan deze eis moet Nederland vasthouden - dan zal een grote inspanning, m.n. op agrarisch-technisch gebied, nodig zijn. Aangezien de taak van het Investeringsfonds o.m. omvat de financiering van projecten, die de door de geleidelijke instelling van de gemeenschappelijke markt noodzakelijke reconversie van

particuliere ondernemingen beogen, dan wel projecten, die in het kader van deze reconversie nieuwe mogelijkheden van economische activiteit openen, zullen ten behoeve van de landbouw zeker aanspraken op medewerking van het fonds kunnen worden gemaakt. Dit temeer, omdat, naar de Commissie in haar speciaal aan het fonds gewijd advies heeft opgemerkt, indien tevoren zeker is, dat bepaalde aanpassingen noodzakelijk zullen zijn, reeds in een zo vroeg mogelijk stadium de nodige maatregelen moeten worden getroffen, teneinde te bereiken, dat de aanpassingen met een minimum aan spanningen gepaard zullen gaan. Het wil de Commissie voorkomen, dat naar een zo spoedig mogelijke nadere concretisering van het reconversiebeleid voor de landbouw moet worden gestreefd, ook teneinde te voorkomen, dat te dien aanzien een uit Nederlands oogpunt minder aanvaardbaar beleid zou ontstaan.

Het Readaptatiefonds dient volgens artikel 66 van het Projet ertoe "de faciliter les changements qu'exige le progrès économique en mettant la main d'oeuvre à l'abri des risques qui accompagnent ces changements". Hiertoe kan het fonds bijdragen in "indemnités de réinstallation, au cas où les travailleurs sont amenés à changer leur résidence", en in herscholingskosten, indien een werknemer verplicht is van beroep te veranderen. De Commissie heeft vastgesteld, dat de normen voor het verkrijgen van uitkeringen uit het fonds, omschreven in artikel 68 van het Projet, kennelijk in het bijzonder geschreven zijn voor werkloosheid, ontstaan in ondernemingen van grotere omvang, zodat het Readaptatiefonds bij werkloosheid van landarbeiders niet te hulp zal kunnen komen; vervolgens, dat het fonds blijken artikel 72, Projet, ook hulp zal kunnen verschaffen aan ondernemers in de landbouw (les petits exploitants agricoles). Aangezien deze punten nauw samenhangen met de algehele problematiek van het Readaptatiefonds, heeft de Commissie het niet gewenst geacht zich in het kader van dit advies daarin te begeven.

B/Ma/30-11-1956.